

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

2004 сыл
БЭС ҮҮҮН
24 КҮНӨ
ЧӨППӨР
№ 75
(9136-9137)

Чурапчы сэлээннэтиг баһылыга И.И. Оконешников.

Ыһах дьон.

Ыһах парадын кыттылаахтара.

ЧУРАПЧЫГА – “УЙГУ” ЫҢЫАБА

Айылба Хотун, санаата табыллымына дуу, быйылгы сайын тобо эрэ дохсун ардабынан, сиксийэр тыалынан арыалаата. Кэлиги дьылларга үкэр от тунаарар өгүрүк куйааһа сатыылыр ыһах күнүн аны да илик этэ. Оттон быйыл түһүн ардабынан, сарсыардаттан хараҥа былыттарынан дыону куттаан баран, “сонньоон эттим” диэбит курдук, күн аҥарыттан “ыһахтаан даа” диэбиттэн бэртээхэй күнү анаан үөрүүбүт үрдэстэ. Ити ыһах, Чурапчыбыт сиригэр үрдүк дьаһалта халлааһа аттаран анаабыт күнүгэр, ханых баҕарар ыһааха буоларынан, саамал кымыстаах, үгүһүлээх эттээх, ырылаах-тойуктаах, күлүүлүтүн харчылаах көлүлүгэр, оҥотуттан оҥотун бачылгытыгар тийэ сүтэрсилээх, хорчускалары кэрийэн буһуулаах-хатылаах бэртээхэй уйгу ыһах ыһылына. Нэһиликтэр түпкүт уралаарыгар сэлээннэ ыһааба буоларынан шэфтээх тэрилтэлэр кириэн “бур-бур буруо таһаардылар”. Күн ииниттэн эппиэттээхтэр кэлэн түһүлгөнү киэргэтэр түбүккэ түспүттэр.

Ыһаары аһы дьоро түгэнигэр Чурапчы сэлээннэтиг дьаһалтатын баһылыга И.И.Оконешников, улуус дьаһалтатын баһылыга И.И.Аммосов, Ил Түмэн депутата А.И.Помосова, шэфтээх Нерюнгри куораттан кэлбит делегация салайааччыта, “Якутголь” ХЭО холдинговой компания генеральной директорун солбуйааччы В.В.Кожеников, “Чурапчы” түмүкү салайааччытын солбуйааччы А.И.Федотов эбэрдэ тылларынан кытыннылар. Оттон салгы Нерюнгригиттан кэлбит ыалдьыттарбыт концертара буолла.

Түһүлгөн аһааһын кэнниттэн ыһах сиринэн спортивной сонньуулар биэртэн-биэр ытыллан иһилэр. Саҥа сонун көстүүн буолбут сахалы халадай ырбаахылаах дыкталлар сүүрүүлэрэ үгүс болҕомтону тарта. Манна быйыл кыргыттардаах киин балыһа хамаандата лаппа кыахтаабын көрдөрөн теле-

визор бирийи ылла. Иккис гимназия, үгүс ОДЫХ ГУП Чурапчытаабы филиалын коллективтара буоллулар.

Халсабайга 10 бөлөс күөн көрүстүлэр. Манна чулаан физкультурнай институт студенттара кыттыны ылыттар саарбаба суох. Халсабайдыттар бэйэлэрэ түһүн түһүлгэ көрсөр кэмнэригэр киин помоска эмиэ саҥа дьаһал, – “Ийэм, аҕам уонна мин сахалы таннабыт” диэн аатыгар да этиллэрини, сахалы таннаһы көрүүгэ конкурс буолла. Конкурсаннар бэйэлэрин билиһиннэрдилэр уонна араас маңдар оһуордаах-симэхтээх сахалы танас арааһын кэпсээн хараһы сымнаһылар. Барыта 5 дыама кэргэс: Р.М.Пинигин, Е.И.Попов, В.В.Жирков, И.А.Адамов дыама кэргэттэрэ уонна Ноговицыннар ааттарыттан оҥолор Андрей, Стела уонна Анога кытыннылар. Манна ОДЫХ ГУП Чурапчытаабы филиалын коллективтаттан уонна “Мичил” уфуйаан ааттарыттан-кыттыбыт үс оҥолоох Жирковтар дыама кэргэттэрэ бастыһынан ааттанан, эмиэ телевизор бирийи түтүлэр. Киинлэр иккитин да туола илик кырачаан Васялар сарыы этэрдэ, сахалы сон, хортус кэпсээн тахсан жори сүрөһүн сүүйдэ. Иккис миэстэбэ Поповтар, үгүс Пинигиннар табыстылар.

Бэрт сотору халсабайдыттар көрсүлүүлэрэ түмүктэннэ. Бу көрүнгэ туруоруллубут телевизор күрэхтэһи абсолютнай чемпионуна буолбут ЧГФКСИ студена Стас Захаров ылла. Мадьынылар күөн көрсүлүүлэрэ эмиэ сыты түгэнигэр таһаарда. Манна эмиэ ЧГФКСИ студена Олег Михайлов барыларын баһыан музыкальнай киининэн наҕараадаланна.

Хайа ыһах саха төрүт сонньуута – оһуохайа суох барыта баарай? Баара-эрэ биэс киһи суруттаран күрэхтэспиттэрэ хомолтолоох. Күрэх кыйылааһынан педагогическай үлэ ветерана, сэлээннэ ытык кырдыабаһа А.И.Саникова тахсан 1,5 тыһ. солк. харчынан

биримийэлэннэ. Иккис миэстэ Болтоноттон сцена ветерана Д.С.Кампеев, үгүс Луиза Андреева буоланнар эмиэ илии тутуурдаах, өттүк харалаах дьыллээхтэр. Инникитин ыһахтарга оһуохай күрэхтэр эдэр ыччаты тардыыга падагыттар, төрөппүттэр интериэстээх буолаллара наадалаах.

Ыһах биэр көстүүлээх көрүнгөн ПАЗ автобуу тардыыга күрэхтэһи буолла. Биэстии эр бэртээх түөрт хамаанда сүүнэ транспорты тэрдэн мадыктаһылар. Саамай түргэн бириэмэбэ тардыыт институт уонна Чурапчытаабы уоттан быһыыр этэрдэт холбоһуктаах хамаандата Нерюнгри делегацията бириис быһытынан туруорбут 3 тыһ. солк. харчытыгар эбии усунуоска кирибит 1 тыһ. солк. ылла.

Тэрилтэлэринэн чэй иһии церемониятыгар уонна түһүлгөнү киэргэтиигэ күрэхтэһи түмүгэ табыста. Чэйи иһиигэ С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын коллектива сирдээхтик бастаата, иккис миэстэ интернат-оскуола, үгүс ОДЫХ ГУП Чурапчытаабы филиалын уонна “Мичил” уфуйаан холбоһуктаах хамаандалара буоллулар. Түһүлгөнү киэргэтиигэ эмиэ бу коллективтар үс иһигэр киридилэр. “ЖОХ”-лар бастаатылар, орто оскуола иккис, интернат-оскуола үгүс миэстэлэргэ тигистилэр. Бу кэмгэ оҥолор “Айылаан” Сонньалаҥ киинигэр “Алаас сибээкчилэр” конкурса кытан бустулар-хаттылар.

Күрэхтин 8 хаастан дьон-сэргэ лотерея тэһнээһинигэр мүнүнэ. Манна сонньуу хаамыта арыһ атыннык баран, уруккутааҕар уота-күөһэ суох буолла. Ол эбэтэр ынырылыбыт нүөмүрдээх киһи сүүйүүтүн бэйэтэ таллан ылар. Дьыҥэр, кыра бириистэн саҕалаан сонньоммута буоллар диэн тулабар олоҕубт дьон саҕатын тэрийээччилэргэ тиэрдэр эбээһинэстээхпин. Биэр оҥоньор эппитигэр дылы, саҥа саҕалаан иһэн “аппетиттүт түһэн хаалла”. Ол курдук, телевизорбыт бастаһынан

барда, аны саамай кэтэспит супер-бирииспит – туттуллубут да буоллар бэрт сэргэх көрүҥнөөх УАЗ массынабыт иккис билиэттэн эмиэ хаһааһынан булан кэбистэ. Дьоллоох билиэти чурапчылар бэйэбит кыыспыт, ДьТХА V курсун студентката Любсь Федотова ылан үөрүүтэ улахан.

Саастаах көлүөнэ: “Биһиги сылга иккитэ – Саҥа Дьылга уонна ыһааха эрэ үгүһүлүүбүт”, – диэн мээһэбэ эппэттэр. Кырдык, онук. Оттон быйыл саастаах дьон сылга биридэ эрэ үгүһүлүүр дьолго тиксипит эбиппит. Ыһах күн 12-тэн 50-гар дьэри саастаах үгүһүнү сэлгэтэр нэһиликтэннэ бука бары Культурнай-спортивной кииммит саалатыгар, кэһсирбэ бааһыгар балык симиллибитин курдук, киридилэр. Сорохтор эрчимнээх музыканы саала таһыттан эрэ истэргэ тийдилэр. Сайыҥгы сөрүүн күөһэ тобо эдэр дьону айылба үгүһүлүпүтүтэ буолла? Ыһах күн үрүг түһүгэ түбөһэр эбэт. Манна түһүгэ саастаах дьонноһор буолуох эмээхсин, оҥоньор да дьэтигэр олохтон бабарбат буоллаба. Ким эрэ оһуохай күөһэтин, ким эрэ баяннаах үгүһүнү сылы быһа төһөлөөх сэмээр кэтэспиттэрэ буолуой? Бу да сырыга ыһах күөһэни программа аҥардас эдэр дьону эрэ хатаһаата.

P.S. Ыһах тэрээһинигэр тэрилтэлэр түһүлгэлэрин киэргэтиигэ чугасты алаас кыттыгытар мааныланан үүммүт эдэр

ҮӨРЭХ

Э Н С Л Е Р Ч И М Е Ж М : ОБОНУ ЭТ-ХААН ӨТТҮНЭН ЧЭБДИГРДЭР. АЙЫЛБАБА ЧУГААТАР ХАЙЫСХАЛААХ

Чакыр орто оскуолата 143 үөрөнччилээ, 33 педагогический уонна 29 технический үлэһиттээ. Үөрөнччлэ 43,6 % үчүгэй үөрэхтээ.

Оскуола бэйэтин проблематынан 1997 сылтан улууска обону үөрэттигэ, илтигэ сонун эксперименти саадалабыта. Ол оро дорубуйа-тын тупсарытга, төрөөбүт айылгытын тапты-ырга, норуотун историятын үөрэттигэ, билигэ туһуланар. 2003-2004 ос. үөрэх дьылыгар кад-рынан хааччылыыга үлэ барда. Икхи үлэ учу-таллара-адэр кэргэнни Игнатьевтар кэллил-лэр. Кинилэри сэргэ математикага А.А.Самсо-нова, начальнай кылаастарга О.Е.Дьячкова, Д.М.Кириллина, социальнай педагог Т.Н.Сив-цева уонна бири сыл стажтаах нууча тылын учуутала Д.А.Седлашцева үлэһиттэр. Олорор, үлэһит ууслуобуйаны тупсарытга кыһалла-быт. Сага кэлбит специалисттары илтиллэр системалаах дьылларынэн хааччыдыбыт. Кэ-лэр үөрэх дьылыгар история, английскай тыл учууталлара уонна психолог - учуутал кэлэллэ-рэ былаанналар. 2000 сылтан оскуолага тиис кабинета аһыллыбыта. Онон быйылгыттан сага стоматологка наадыабыт.

Учууталлар үөрэтин сага ньымаларын тут-тан оро үөрэти билиитин хааччытыатын үрдэ-тигэ айымнылаахтык үлэһиттэр, сылтан-сыл профессиональнай таһымнарын үрдэтэл-лэр. 2001 сылга физика кабинетин сага обо-родованиетын ылбылпыт. Предмети улууска бири биллэр үлэһээ М.Н.Адамова үөрэтэр. Оттон кини кэргэнэ үрдүк категориялаах. Рос-сия норуотун үөрэтирин туйгуна, СР Прези-дентин Граны хаһайына, атах ооньугулар республика уонна Россия спордун маастара, 26 сыл стажтаах Н.Н.Адамов оскуола програм-маны хайысхатынан үөрөнччилэр эт-хаан өттүнэн сайдалларыгар, спорка ситиһиллэл-лэригэр бары сатабылын, билиитин ууран үлэ-һит. Эргичи кизэ туттар учууталыт, 1985 сылтан физкультура уруогун 4 чааһынан ыты-ыны киллэрбитэ, оро удуурун утумнааһыны-

гар айымнылаахтык дьарыгыгар. Сыл ахсын ытыллар улуус комплекснай спартакиадала-рыгар оскуолабыт инники күөнгэ сылдыар. Олорор улуус, республика, ону ааһан, Даль-най Востока тийэс күрэхтэспиттэрэ. Быйыл Мэнгэ-Хангаласка, Уус-Алданга баран чемпи-оннаан кэллилэр. Республикага "Олимпийскай эрэллэр" фестивалга кыттан, лауреат буолан табыстылар. Үгэскэ кубулуйбут бары таптаан ааһар "Сага олох" хаһааппыт бириһигэр бый-ыл эстафетага кыргыттарбыт бастаах, уолат-тарбыт иккис миэстэ буолбуттара.

"Чөл олох-кэскил төрдө" хамсааһыны өйөөн, оскуола иһинэн элбэх дьаһаллар, күрэх-тэһиллэр ытыллан кэллилэр. Былырын 300 м сүүрэр суоллаах (дорожжалаах) спортпло-щадканы курулээбиппитин спортивной сна-рядтарынан, футбольнай площадканы ситэрэр былааннаахтык.

Математика курдук уустук предметкэ ула-хан кылаатын киллэрбит учууталытынан РФ норуотун үөрэтирин туйгуна, "Азия ороло-ро" фонда стипендиата, СР Президентин Граны хаһайына, үрдүк категориялаах старшай учуутал В.В.Петров буолар. Кини үөрэллэр оролоро үөрэхтэ тардыһылаахтарынан, ди-ринг билиилээхтэринэн биллэллэр. Василий Васильевич уруок чаастарынан эрэ мунгурдам-макка, оро толкуйдуур дьобурун сайыннарар инниттэн дуобат, саахымат куруһуоктарын ы-тан элбэх обону дьарыктаан кэллэ. 2000 сылтан оскуолага математика кылаага аһыллан оролоро өссө утумнаахтык дьарыктаналларыгар олук ууруллубута. Ону Василий Васильевич саадалабыта. Быйылгыттан ол үлэни кини үөрөнччлээх, 11 сыл стажтаах, бастаах кэ-тегориялаах математика учуутала С.Н.Филип-пова салгыыр. Саргылана Николаевна сага үөрэти технологияларын туттан, үрдүк таһым-наах уруоктары ыттар.

2003 сыллааха улууска ытыллыбыт дьы-кэргэн күрээбэр бастаабыт СР үөрэтирин туйгуннара, 24 сыл стажтаах Антонина Петров-на, Григорий Николаевич Петровтар Чакыр ос-куолатыгар 1979 сылтан айымнылаахтык, таһаарылаахтык үлэһиттэр. Быйыл пионе-рия 80 сыла билиэтээнсиргэр уруук төлөнөөх пионер баһаатайа Антонина Петровна 17 үө-рөнччилээх выпускной кылааһы салайда, гео-графия предметин үөрэттэ, маньаха учуутал-ларга улуус семинарын ытта, ону таһынан ди-ректоры тэрийэр үлэһэ солбуйааччы. Быйыл оскуоланы бүтэрээччи уолаттарга "Уолан-2004", кыргыттарга "Кэрэчээк Күө" конкурстар тэрээһиннээхтик ытыллынылар. Нэһилиэк историятын үөрэтигэ "Экологическай троп-ны" арыыбыт, нэһилиэк картатын онорбут, э-мтээх үүнээйилэри үөрэллэр үлэһээ киһиби-т. Антонина Петровна ити ааһан сиплэт үлэтин таһынан спордунан утумнаахтык дьарыктанар. 2004 сылга Подмосковьега сүүрүүгэ Россия спордун маастарын нуорматын толорбута. От-тон Хайахсый нэһилиэгэр хайыларга сүүрэн те-левизор бириһистээх кэлбитэ. Григорий Нико-лаевич изэ уонна черчение учуутала. Олус ир-дэбиллээх үлэһит. Сыллата черчение олимпиа-даларыгар бэлэмниир оролоро миэстэлээһи-лэр. Кэргэнни учууталлар общественнай олох-

хо мэдлэи кытталлар. Петровтар нэһилиэк би-ир бастыг, чөл олохтоох ыла.

Оскуолага ор сылларга директордаабыт, билигин даһаны субэ-ама, куус-кеме буолар Россия норуотун үөрэтирин туйгуна, 46 сыл педстажаах, үрдүк категориялаах Егор Алексее-вич Флегонтов. 1976 сыллааха туттарбыт ик-ки этээстээх оскуола корлуугулар капиталнай өрөмүөн ытыллына.

Алын кылаастар учууталлара үөрэх хаачы-стыбата тупсарыгар олук уураллар. Кинилэртэн 24 сыл педстажаах, ол иһиттэн 17 сылын уһу-аанга иитээччинэн үлэһээбит Т.И.Адамова үлүс кылаастары үөрэттэ, быйыл улууска ы-тыллыбыт "Сыл учуутала" конкурс кытты-лааба. Татьяна Ивановна бири туста суоллаах, буочардаах учуутал. Төрөлүттэри кытта ык-са сибээһи тутуһан, оро үөрэтигэ саадалаан ил-лэн кэмин туһалаахтык ааһарыгар болгомот-тун ууран айымнылаахтык үлэһити ситиһэр. Улууска ытыллыбыт пед-ааһыга сертификат-таах. Бэйэтэ ааһарын таһынан кылааһын оролорун кытынарар.

Оскуолага профком председателинан 13-с сылын А.С.Кириллина үлэһит. Эрилик эгэр орооруу нэһилиэктэр оскуолаларын үлэһиттэ-рин күрэхтэһиллэригэр иккис миэстэ буолбу-тут. Профсоюзтар республикагабы семинар-дарыгар А.Я.Михайлова билиитин-көрүүтүн үрдэппитэ. Улуус идэлээх союзтарын спартаки-адалыгар волейболга дьахталлар хамаандалара бастаабыта. Итиһэ

АЙЫН АЛТЫН КҮРДҮК

Бэс үййн сагата. Эмнэ бийр үлэ күнүн "өлөрөн" дүмэлээрн кумаагыбын хомуна олоордогута төлөүхүн өрө тырылы туста.

— Алло, дорооболорун! "Сага олох"? Бу кырдыгас пенсисонер, сааһым тухары МТС-ка үлэзэббит ветеран эрийэбин. Мин маньнык болпууоска тийидим. Чуралчы салыһыһыгар олорор РСФСР тыатын хаһайыстыбатын үлэзэббит механикатора, "Үлэ Албан Аатын" үлэс степенээх орденын кавалера, улус Бочуоттаах гражданина Петр Петрович Ефимов 70 сааһын туолбута, ону таһынан Мария Николаевнаһын олохторун холбообуттара 50 сыллаах үбүлүүдэрэ. Килиһкэ эрэ барытыгар тиксизбэт үтүө, бэлкэ түгэни хаһмакка сырдытык баара. Ордоньор билигин даһаны ХДСУ-ларга Т-170 бұлдууларга суол онгоһуугулар үлэһин сылдыар. Байи, дээр, уонна өссө киһи эн бийр дөйдүлээрин буолуоктаах этэ дии... — диир баран туһааннаах болпууоһулар сөптөөх эппиэти ылан туруукатын ууран кэбистэ.

Петр Петрович 1934 сыл үүһүмүт сарсыардаһыгар Мындабайыга Петр Федорович уонна Евдокия Васильевна Ефимовтар дьыа кэргэстэригэр иккис ордон күн сирин кэрэн кылаалан сылгыта. Хонон турдак айы хол этэ хойдон, сийин этэ ситэн, сүтүбүсэр биэтик туран иһиһтэ. Аһатын Бүтүрү оһуоһа баарыра үйэ-хаһа тутар кэмнэригэр сарин, сут-кураан мэнэһиктэнэн тийсэн кэлэн, улахан дыону кытта тэһнэ холкуос үлэтигэр сырдыгы-хараһы ыһаран барбыта. Сарин кэнниттэн хойутаан оһуоһа лаартатыгар олорбута эрэри, үтүһүк дьаныһан үөрэммэтэ, төрдүс кылаһынан түмүктээн, үлэһинкэ хамаһа холкуоһулар бийр төһүү үлэһит быһытынан биллэн барбыта.

1955 с. Чуралчыга таһсан призевникты сырытаһына аймаһа Ылдьаа Дьоскуоскай:

— Бүтүрү, манна МТС-ка кэлэһэтин тырахтарыс үөрөбөр үөрэттэлэр. Күнүтүн ити тэриһтэһэ тырахтар өрөмүһүгэр үлэһик этэ. Дьонһун кытта сүбэлэс. Эн курдук сүрүткэ-бэлэстэһ килиһкэ сөптөөх идэ, — диир баран быраатын тургутардым оһуоһан ыла.

Бүтүр 1956 сыллаахха тракторист идэтин ылан Мындабайыга "Нали" тракторга Борисов Соломон Захаровичка смендигинэн үлэзэббитэ. Дөйдүтүгэр үтүһүк үлэһиттэһтэ. Оңотоһу МТС директор, күннээх Украина уола Остапчук Юрий Григорьевич ананан төрөбүт трактористы таба көрөн, МТС-ка бултучу таһарын диир бирикээс биэрбитэ.

Бээрэ, кэлэһидин кэлсин олорбоһо эрэ дьэһитгэр-уотугар тийэн, хаһайканы, таһыһыһаһына хаһаайыны, оһолору-уруулары көрөн биэс уон сыллаах олохторуттан сөһөргөһөн ылыт киһи дуу дик-сананан арбаа Западнай уулусса 28№-гэр тийэбин. Ким-куон тэлэһини тален дьыаһа кирион, саһа сиринэн кэлэһини тийэһин "сүөрэн" сонун-һомас сураһабын.

— Бүтүрү Бүтүрүбүс үлэһини сырыттаһа дии? — Билэһэбин да си буолуоктааһар тоһоһоллуста буоллум.

— Бу байлааһа күһгэ олоруктара дуу, күн-дьыл быдыһаһа, Төһөйгө сылдыаллар, — диир баран хаһаайка дьыбаһыга ыһыран олорто. Элбэх кэлэһитигэ суох дьылабытыгар кирибиттэн бардыбыт. Мария Николаевнаһын кэлэһит кэммитигэр сикэн оһолор тула көтө, олох утумун көрөһилин сырыттылар.

— Мындабай Хаһайаһын утарыта Амма үгүр Чаран диир сиргэ Суолтуһа уонна Ньукүлэи Сибирикиһтэргэ төрдүө — Нэһаа, Уйбаан, Наһаа уонна мин күн сирин көрөн аһабыт аатыгар булчут, ийэбит иһтэннэһи бэрдэ буолан улахан кыһалһыны билбөккэ үлэһитпыллит. Аһабыт бултан-алтан кэлэһиһкэ ийэбит хайаан да дьылааһыгар, ыһаһыгар түһүтэр үгэстэһэ. Иһнээһиһин, дьон сыһына биһиһкэ куруук истин, иһирэх буолара.

1942 с. Мырыла оһуоһаһыгар үөрөһө кирибитим эрэри, үөрөһи илбат ылыт курдук бургуһан сүтүн үөрэммэтэһим. Дьыбэр тартара тураһын. Нэһуа сыһыгар Нугараттан киһэ сылдыар Синдараба Балбаара илдэ баран, бөһиһс уһаһастаах иккис кылаһка үөрөһө киһиһэр. Ол үөрөһө сырыттаһына, араһа, муһс устар мй ортоһун дьыһи, таһаһастан Сааһын Баһылай, Онгоһонал Баһылай иһилин аттаһа төһөнөн иһэллэрин сайһыһы бөһтө. Нэһиһлэ уһарыган аһаһын аны сайһын ыһаһа буолан барыттар. Иккис кылаһы бүтэрэн, сайһын от үлэһини үгэһиһгэр күһүкү оһуруһан чэйин өрө сырыттаһына ыһыт бөһуһа суох үрэн барыһа. Арай аттаһар аһам тайаһыт ыта Саарык эһаһиһи турар эбит. Соһуһуу бөһүһү соһуһуһу даһаны, үөрүү бөһүһү үөрүһү даһаны. Ол иккис ардыгар аһам кэлэн аһыттан түһэрин кытта куһа түһэн үөрүүһүттан хараһым ууһуһан суһуһуһуһан бардым.

Аһыһын мэнэһтэн дөйдүбүтүгэр кирион иһаһиһитинэ, ханнык үрөһкэ эһиһтэ буолла, өйдөбөһүт, оһуһуһтар көрдөһөн, аһам биэс күн хаһаан түһөрт тайаһы өлөрөн биэрбитэ. Үөрүү бөһүһү үөрөһтэһиһтэһэр. Барба маһтал тыһаһыһын албаһан аһаһыһтара. Мин үөрөһхин үһүс кылаһыһан Мырылаһа кэнкириһтэһиһи түмүктэһиһим. Онтоһа ылаһа холкуос үлэтигэр миллилиһиһитинэн барыһым. 1950 с. өрүс уһуор Харбаһыһа маньныһыһыһы сырыттаһына тастыһыт убайым Дьыһүккэ Саһаһаһа: "Аһан улаһаннык ыһдыһ

МЭЛДЫ ОЛОХ ҮӨНҮГЭР

Спорт. Спорт киһи этин-хаанын үлүүнүгүр, ойун-саанын сайыннарар, олохо актыбынай позициялаах өнөрүр. Этэ-хаана чагын киһи ис-ийиттэн үөрө-көтө сыдыар буолар. Спорт өнөөбөр киһи дьылбатыгар кытта үлэ-хэн оруолу оонньуон сөл. Ол курдук, сүүрдүтэх Амма кыһа Любовь Григорьевна Попова дьылбатыгар спорт улахан оруолу оонньуото.

1953 сыллаахха Дьоккуускайга республиканскай сайынны спартакиада. Мэлэйдэх сүүрдүтэх Амма кыһа Люба Прокопьевна ииники кэлэн, I степеннээх дипломунан наараадалаанар. Эмиэ бу сыл кыһыгар Майага хайыһар күрөктэһиниэ ытылына. Чурагныттан үл-үлүн, хатыһар уол, эдэркээн Сидор Попов күрөктэһэн, бэлэтэхэ маннайынан кэлэр. Бастагы харах хатаныта... Онтон ыла сыллата кэриэстэ бары күрөктэһиниэргэ Люба Амматтан, Сидор Чурагныттан кириэнэр оройуоннарын чилин волейболга, чагнык атлетикага, хайыһарга, Сидор тустууга көмүскүүлэр. Люба оччолорго Амма, Чурагны оройуоннарын хайыһарга чемпионката этэ.

Люба 1959 с. Дьоккуускайдаагы педагогическай училищаны бүтэрэн, Аммага Бөтүг оскулатыгар үлэлиг тахсыта. Онон сыл ситэ үлэ-лээбээкэ, райкомолго үлэбэ ыгырыллыта. 1960 с. Сидор Поповтун олохторун холбоон, Чурагныга кийимт буолан сүктөн кэлбитэ. Кэлэ-эт Чурагны орто оскулатыгар начальнай кылааска учууталынан аччанан үлэтин саалаабыта. 10 сыл устата начальнай кылааска, кэлин 12 сыл орто звенода нуучча тылын уонна литературатын учууталынан үлэстэбитэ.

Любовь Григорьевна үлэтигэр олус эппизити-нэстээх, олохторго истиг сыһыаннаах, ойо ай-мах ис дууһатын тулут учууталынан буолар. Ки-ни кыра олохтору үлүү нуучча тылыгар үтүрүөн, нуучча классик суруйааччыларын олохторго бас-тамынан билиһиннэрибит киһи. Уруктара куру-тун илтириһинэй, өрө көтөҕүлүүлээх буолал-лара. Ойдо үлүгэ системалар билини би-рээргэ элбэк литература, көрдөрөн үөрэтэр таб-лицалар, дидактическай карточкалар, аныгылыы

тиилтээк, бары көрдөбүлгэ эппизиттир кабинет наадалар. Бу барыта Любовь Григорьевнага ба-ара. Сыллата үөрэҥи билини, ситиһини 100, үөрэх хаачыстыбатын тулсарыны 50 бы-рыһыаннарга тиэрдэр. Киһи кылааска хаалы-та суох үлэтигэр сөбүн хас да сыл дакааста-быта. Любовь Григорьевна сырааах үлэтэ үрдүктүк сыаналанан 1965 с. Саха АССР Үөрэҥи-министерствотун Грамотатынан, социалисти-ческой куоталаһы кыйыһааһын, 1974 с. "РСФСР нурустун үөрэҥириитин туйгуна" зна-ктарынан наараадалааммыта.

Үөрэҥит олохтору үксүгэр үрдүк үөрөхтэ-ни нуруот хааайыстыбатын бары салаалары-гар ситиһиннээхтик үлэлиилэр. Ол курдук, ки-ни үөрэҥит олохторунан "Бочуот Знага" орден кавалера Л.С.Захарованан, ЫБСЛКС XIII съездин делегата И.Л.Нохсорованан уо.д.а. си-эрдээхтик кизн туттар.

Любовь Григорьевна олохо актыбынай позициялаах. Киһи учууталыгар таһынан 4 сыл устата народнай суукка сэтээтэлиин та-лыллан үлэстэбитэ. Эдэр ыччаты бэрээдэксэ тардыа бэйэтин кылаатын килэрсибитэ. Си-эрдээх үлэтин 1982 с. берилибит Чурагчы на-роднай суутун, 1984 с. Сохоннай дүүс 50 сыла туоларынан сибээстээн туттарыллыбыт Бочуоту-най грамоталара кэрэһэниилэр.

Ону сэргэ зона начальнигы быһытынан үрдүк таһаарылаахтык, төрөпүүтү кытта ык-са сибээстээхтик, хас биридди түөлбө олохторун кытта ыкса ылсан үлэстэбитэ. Олохтору комму-нистическайды иитиһэ өгөлөрүн ийин Чураг-чы райкомун уонна райисполкомун хас да Бочу-отунай грамоталарынан, В.И.Ленин 100 сааһынан олохтоомут үбүлүүнүэй медалынан наараадалааммыта.

Любовь Григорьевна пенсияга тахсан даҕаны баран олохторун эбиспэстэбэ. Кэлин 10 сыл устата инбэлиит олохтору үөрэтэр киһигэ ис дууһатын бизэрэн үлэлиир. Инбэлиит олох-торго тусла сыһыан, тусла ирдэбиллээх үөрэтии на-ада. Бу салаага киһи үлэтэ үрдүктүк сыаналанан 2003 с. Саха Республикатын Үөрэҥи минис-терствотун Бочуотунай грамотатынан бэлэтэмми-тэ. Барыта 45 сыл устата олох үөрэтиһэ-иитиһэ бериниллээхтик үлэстэн кэллэ. Сыра-лаах үлэтэ кэлин И.В.Сталин төрөбүтэ 120 сы-лыгар аналлаах үбүлүүнүэй, "Үлэ ветерана" медалларынан бэлэтэммитэ.

Эппизит курдук, Любовь Григорьевна Саха АССР споддун маастара, аатырбыт тустуук С.Е.Поповтун олохторун холбоон 4 олохтоону-лар, 8 сизинниилэр. Сахабыт сиригэр сааан сайын саааллан кэлитэ Любовь Григорьевна 70 сааһын туолла. Киһиэхэ уонна киһи кэргэнигэр Сидорго олохторуг, сизиннэриг ситиһиниэринэн үөрүү-көтүү көтөллөнөн үлүүнүк дьоллоохтук олохтун дьон баҕа санаабытын тиэрдэбит.

А.ГОРДЕЕВА,
педагогическай үлэ ветерана.

Муниципальное образование "Чурапчинский улус (район)"

РАСПОРЯЖЕНИЕ

От 9 февраля 2004 г.

О новых тарифах на услуги жилищно-коммунального хозяйства

На основании постановления Правительства Республики Саха (Якутия) от 21 ноября 2003 г. за № 726 "О дифференцированных республиканских стандартах предельной стоимости предоставленных жилищно-коммунальных услуг на 1 кв.м площади жилого фонда в месяц на 2002 - 2003 - 2004 гг. по РС (Я)" и руководствуясь пунктом 2 постановления Правительства РС (Я) от 30 декабря 2003 года за № 825 "О тарифах на жилищно-коммунальные услуги для населения", распоряжаюсь:

1. Ввести в действия с 1 января 2004 года тарифы на жилищно-коммунальные услуги для населения с общим ростом совокупных платежей по установленным тарифам на 15 % от предусмотренных в 2003 году. (Приложение № 1).

2. Чурапчинскому филиалу ГУП ЖКХ РС (Я) (Саввин Е.И.) через средства массовой информации провести разъяснительную работу по применению тарифов и порядке предоставления субсидий.

3. Участку "Коммунального" ГУП ЖКХ РС (Я) произвести сумм оплаты за жилищно-коммунальные услуги населения с учетом изменения тарифов.

4. Данное распоряжение опубликовать в средствах массовой информации.

5. Контроль исполнения данного распоряжения возложить на 1 заместителя главы муниципалитетского образования Попову Н.Н.

Тарифы на жилищно-коммунальные услуги для населения на 2004 год

Жилищные услуги	Ед.изм.	Руб.
Плата за найм:		
в каменных благоустроенных домах	1 кв. м	1,36
в благоустроенных деревянных домах	1 кв. м	0,89
Плата за капитальный ремонт:		
в каменных благоустроенных домах	1 кв. м	0,78
в благоустроенных деревянных домах	1 кв. м	0,52
в неблагоустроенных и частично-благ. домах	1 кв. м	0,29

КУРУУК АХТА, ӨЙДҮҮ-САНЫ СЫЛДЫАХПЫТ

Күдү кинибит — кэргэни, абабыт, эһэбит, убайыт, күтүлүтүт, Соловьев нэһилиэгин олохтоо, педагогическай үлэ ветерана СОЛОВЬЕВ Лавр Осипович күн сириттэн барбыта бэс ыйын 18 күнүгэр биер сылын туолар.

Кини 1928 сыллаахха Чурапчы улуутун Соловьев нэһилиэгэр төрөөбүт. Кыра ардаҕын тулаар хаалан наар ыалларга иитилэн сылдьыбыта. Сарни кэмизэр Мырыла түөрт кылаастаах оҕурууга, сайынны колхозка үлэстэн, кыһынны үөрэнэн, үрөһүр үчүгэй буолан биер кылааһы көтөн, 3 сыл үөрэммитэ. Онтон сарни

буолан колхозка үлэстэн, хас да сыл үөрэммитэ кэлбэти.

Үөрөххө баҕата тардан, 9 хэс сирин биердэ аһыыр астаах сатыы тахсан, Чурапчыта интернакка олоһон үөрэнэр. Чурапчы орто оҕуруутун бастаах ытыла буолан 10 кылааһы бүтүрэр. 1953 с. Дьоксукайта үлэтин институтка география отделениетыгар кириин, үөрэбин бүтүрэн географ ууһуулу идиэтин баһылыр. Кэлин 1957 с. СГУ-га күтүктэн үөрэнэн биолог идиэтин ылан икки үрдүк үөрэктэнэр.

Хас да сыл хоту оройуоннарга Орто Нахара, Анааһа, Сунтаарга үлэлиир. Чурапчы оройуонугар Одьулунта, Мырыла биологическай предметтэр учууталыыр. 1971 с. пенсияга тахсар дьэри Кытаанах орто оҕуруутугар үлэстэбитэ. Кытаанахха 22 сыл олоһон, пенсияга тахсан да баран дьэсэди, интернакка үлэти сылдьыбыта. Лавр Осипович 25 сыл педагогическай стажтаах. Ханны үлэстэбит сирин айы пропандист, оҕуруу бары олоһор актыбынайдык кытара. Педагогическай үлэ, тыыл ветерана. Үтүө үлэтин албэк грамоталара, медаллара туһунуулар: "Үлэ ветерана", "Аҕа дойдуга Үлүс сармитин кэмизэр килбизинэс үлэтин иһин", о.д.а. үбүтүөһүмэ медаллардаах Саха АССР VIII конференциялар делегат быһытынан таһылган кыттымыны ылыта.

Кинини үөрэллэп оҕолоро хаһан да үмүтүттэр, куруутун эбэрэтин, билэ турулара.

Орто Нахара оҕуруутун 90 сыллаах үбүтүөһүгэр үөрэллэп оҕолоро, үлэстэбит коллектива бриллианнаах кыһыл көмүс аҕаһын наҕараадалабыттара. Биер үөрэнээччитэ — Удачнай куорат хама-байтар комбинатын директора Попов Анатолий Тарасович Лавр Осипович ырыһах буолбутун кэинэ эмтэнэрэргэ 10 тыһ. солк. харчынан көмөлөстүтэ. Ол курдук, үөрэллэп оҕолоро үмүтүттэр, кинини үрдүк билимнээх, интеллигентнай киһинэн аараллар.

Лавр Осипович айылҕаны наһаа таптыыр, сатыы хамаарын себүтүт, оҕолору похотка илдьэ сылдьар буолара. Оҕолору таптыыр, мөҕүтэ сылдьыбат ууһуулу этэ. Байэте сүрдээх дүбүтүт, албэктик ааһар, билиитин куруук үрдүтүтэ турура. Дьэтигэр-уотугар өйөбүл-тирэх буолара, барыбылар субилин-амалын сылдьара. Оҕолору үөрэхтээх буолалларыгар улахан кыһамныын уурбута.

Күдү кинибитин, кэргэнин, абабытын, эһэбитин, убайытын, күтүлүтүтү куруук ахта, өйдүү-саны сылдьахпыт.

Кэргэнэ Александра Дмитриевна Константинова, уола, кыргыттары, кийинтэ, күтүтэ, сизэнэрэ, хос сизэнэ Соловьевтар, Хомподовтар, Поповтар, Сергеевтар, Иустиновтар, Павловтар, Батариновтар, Собакиннар, Макаровтар, Филипповтар, Беляхтар.

Аабааччылар болбомтолоругар!
"Саха олох" РИХ ГУ 2004 сыл иккис аҕарыгар "Саха олох" хаһыакка сурутууну ытар:
6 ыйга — 190 солк.
3 ыйга — 95 солк.
1 ыйга — 31 солк. 67 харчы.
Тэриэтэ 6 ыйга — 200 солк.
Редакциятан калон хаһыаты суруттарбыт кэмизиктэр алааччыларга — 170 солк.
Сурутуу бэс ыйын 29 күнүгэр түмүктэнэр.
"Саха олох" РИХ ГУ сурутууга отдела.

МАХТАНАБЫТ

"Сакателеком" АОО Чурапчытаагы филиалын коллективтар, директор С.Д.Васильевтар, солбуулааччылар Д.Н.Дыдаевтар, биригдэмир Ф.Ф.Багариновтар, инженердэр Г.П.Васильевтар, Н.Н.Филипповтар, тракторист В.Г.Федоровтар, Чакыр улаастааһын монитругар А.Н.Андреевтар, бары үлэстэбит монитругар Чурапчы улуутун ыраах сытар нэһилиэгэртэн биердэстэрэ — Чакыр-ла сибээс, информатика — сайдыы тарда буоларын өйдөөн, элбэк ороскутуунан быһыл сээс, сайын хас да төгүл биригдэр тахсан остуолба олоһон, динияны бүтүмүү үлэстэн, инженердэр таһан, 160 точкалаах сана цифровый "М-200" станцияны туруор-букутулар улахан махтанбытын биллэрэбит.

Эһиги түмсүүлээх коллективкытар айымньылаах үлэни, тэриэтэит туруктаах буоларыгар, улууска, нэһилиэгэртэ сайдыыны киллэрэ туруоруларыгар, тус олохкутулар дьолу-соргуну, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны баҕарабыт.

Чакыр нэһилиэгин дьаһалтата, олохтоохторо.

РФ Сокуонугар үлэрийылар

"ЗА ОБОРОНУ ЛЕНИНГРАДА" МЕДАЛЛААХТАР ИСТИИЛЭРИГЭРИ

РФ 29.12.2000. 167 - Ф3 №-дээх Сокуонугар олоһуран "За оборону Ленинграда" медаллаахтар блокада бириэмэтэтигэр үлэстэбиттэрин туһунуулу документнаах буолаахтарына Аҕа дойдуга сармитин кыттылаахтарыгар тэҥнэспиттэр.

Сорохтор "За оборону Ленинграда" медаллаах тынан баран блокада кэмизэр үлэстэбиттэрин туһунуулу документнаа сүтэн, архив матырыйааллара сүлүттэринэн, о.д.а. бириччиннэригэр туһунуулу документнаа суук дьон Аҕа дойдуга сармитин кыттылаахтарыгар кыһан тэҥнэспээх хаалбыттара.

Билигин РФ 09.05.2004. 36 - Ф3 №-дээх Сокуонугар олоһуран "За оборону Ленинграда" медаллаахтар бары Аҕа дойдуга сармитин кыттылаахтарыгар тэҥнэспиттэр, блокадага үлэстэбит документ ирдэниллибит буола.

Онон бары "За оборону Ленинграда" медаллаахтар РФ Пенсионнай фондатын Чурапчытаагы управлениетыгар биллэрэтигэр.

РФ Пенсионнай фондатын Чурапчы улуутугар управлениета.